

Friskolornas riksförbunds yttrande över departementspromemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Friskolornas riksförbund (nedan förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslagen i ovanstående promemoria och vill lämna följande yttrande.

Sammanfattning

Förbundet välkomnar förslagen i promemorian och **tillstyrker** dessa, med vissa reservationer som framgår vid respektive avsnitt.

Förbundet vill dock peka på att konsekvensutredningen har sådana brister att det inte går att förstå hur finansieringen och skolpengen påverkas för fristående huvudmän, eller för den delen även mindre kommunala huvudmän, som kan behöva anordna undervisning på entreprenad. Det riskerar leda till att skolhuvudmän väljer bort elevens möjlighet att läsa i snabbare takt och på högre nivå. Förbundet bedömer därför att frågan om finansiering och hur skolpengen påverkas för fristående skolor bör utredas ytterligare.

Allmänna synpunkter

Förbundet ser mycket positivt på förslagen i promemorian och ser att det är oerhört viktigt att även elever som behöver ytterligare stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling ska få det. Då är förslagen om att elever som kan studera på högre nivå bra.

Samtidigt är det viktigt att inte glömma den elevgrupp som presterar bättre än genomsnittet, men som inte hör till den elevgrupp som bör kunna få studera på högre

nivå. Den gruppen elever är ganska stor, men får ofta stå tillbaka i undervisningen för de elever som behöver mer tid och mer engagemang från läraren. Det är förståeligt att det är svårt för en lärare att individualisera undervisningen så att alla elever kan mötas på sin egen nivå. Inte desto mindre är det nödvändigt i alla årskurser, särskilt de tidiga, så att elever som har lättare att nå målen uppmuntras och inte hamnar i en situation där de behöver vänta in sina kamrater, innan de själva får komma vidare i sitt lärande. Forskning visar att höga förväntningar på eleverna också leder till bättre resultat, oavsett om eleverna behöver mer stöd eller mer stimulans.

Förbundet menar också att förutsättningarna för eleverna att läsa i snabbare takt ska vara en möjlighet och inte en rättighet. De olika förslagen kan för mindre skolhuvudmän bli svåra att realisera, trots möjligheter till entreprenad och fjärrundervisning. Det handlar framför allt om praktiska konsekvenser av att elever studerar på högre nivå, i form av exempelvis förändringar av undervisningstiden och svårigheterna att få tag på legitimerade lärare för undervisningen, framför allt när det gäller grundskoleelever som ska läsa gymnasieämnen. Därför bör bestämmelserna i förslaget utformas på ett sådant sätt att detta är en möjlighet för eleven, men inte en rättighet för det fall att elevens skolhuvudman inte lyckas anordna undervisningen och hitta möjligheter för eleven till högre studier.

Som framgår av våra kommentarer vid avsnitt 9 bedömer vi att konsekvensutredningen har brister genom att de ekonomiska konsekvenserna för de olika huvudmän som anlitar respektive anordnar undervisning inte utretts tillräckligt.

Synpunkter på förslag i de olika avsnitten

4.1 Skolans ansvar för elever som behöver studera på en högre nivå ska anges i läroplanerna

Förslag: Det ska framgå av läroplanerna för grundskolan, specialskolan och sameskolan att skolan har ett särskilt ansvar även för de elever som lätt uppfyller betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper. Rektorn ska ha ett särskilt ansvar för att elever får möjlighet att studera på en högre nivå.

Förbundet tillstyrker förslaget.

4.2 Rektorn ska få besluta att en elev får läsa gymnasieämnen

Förslag: Rektorn ska kunna besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan får läsa en eller flera nivåer i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och elevens vårdnadshavare medger det. Nivåer i ett ämne som en elev i grundskolan, specialskolan

eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Sådana betyg ska utfärdas separat.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet vill dock betona att detta ska vara en möjlighet för eleven, inte en rättighet, då det kan finnas praktiska svårigheter att få till stånd undervisningen.

4.3 Eleven ska få tid till studierna på en högre nivå

Förslag: Om en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser på en högre nivå, ska huvudmannen få besluta att elevens läsår ska ha en annan omfattning eller börja och sluta vid andra tidpunkter än vad som anges i skolförordningen. Huvudmannen ska också få besluta att elevens skolarbete inte ska förläggas måndag–fredag eller vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Elevens skolarbete ska inte heller behöva förläggas så att eleven så långt som möjligt får sammanhållna skoldagar. Ett bemyndigande ska införas i skollagen som möjliggör att sådana bestämmelser införs i skolförordningen.

Förbundet tillstyrker förslaget, med nedanstående synpunkter.

Förbundet kan se att det kan uppstå praktiska problem även gällande denna punkt. I den mån skolarbetet avser undervisning, dvs. lektionstid, kan uppstå problem att få lärare att ställa upp på annan tid än "vanlig" skoltid, vilket bör innebära att det återigen är fråga om en möjlighet, inte en rättighet för eleven att få undervisning under annan tid än "normal" skoltid. Däremot kan andra moment självklart ingå som kan utföras vid andra tidpunkter av eleven, såsom självständigt arbete, inläsning m m.

4.4 Fjärrundervisning ska i vissa fall få användas för gymnasieämnena

Förslag: Fjärrundervisning ska alltid få användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan på nivåer i ett ämne som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan.

Förbundet tillstyrker förslaget.

Fjärrundervisning kan i hög grad underlätta elevers studier enligt gymnasieskolans ämnesplan och bidrar till ökad flexibilitet.

Fjärrundervisning är definierad såsom undervisning där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid. För att öka flexibiliteten i undervisningen och ge eleverna bättre möjligheter att studera på annan tid än under en vanlig skoldag, borde eleverna också få möjlighet till distansundervisning, dvs. att lärare och elev kan vara åtskilda både i rum och tid. Detta förutsätter dock att det inte ställs samma krav på utförare av

distansundervisning gällande godkännande m m, utan att även vanliga skolor som får fjärrundervisa eleven i gymnasieskolans ämnesplaner också får distansundervisa.

Detta understryker behovet av att se över bestämmelserna om distansundervisning även i detta avseende. (Förbundet har vid flera tidigare tillfällen framfört att distansundervisning bör kunna utföras även av elevens egen hemskola.)

4.5 Entreprenad ska i vissa fall få användas när det gäller gymnasieämnen

Förslag: Uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till en huvudman för gymnasieskola.

Förbundet tillstyrker förslaget.

5 Elever i gymnasieskolan ska få större möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling

Förbundet tillstyrker förslagen, med samma reservationer som ovan avseende elever i grundskolan.

9 Konsekvenser

Förbundet anser att konsekvensbeskrivningen är undermålig och utelämnar viktiga konsekvenser för fristående skolor.

Fristående skolor ersätts genom bidrag (skolpeng) från elevens hemkommun. Skolpengen betalas ut för den undervisning som den fristående skolan har rätt att bedriva, dvs. ett belopp för en grundskoleelev och ett annat belopp för elever på visst program i gymnasieskolan. Konsekvensbeskrivningen har inte med ett ord berört vilka konsekvenser det får för elevernas skolor, på både grund- och gymnasieskola, när eleverna läser på högre nivå. Hur ska t.ex. undervisningen för en grundskoleelev som läser gymnasieämnen ersättas? Finansieringen och vilken påverkan det får för både elevens hemskola och den som anordnar undervisningen behöver beläggas betydligt bättre. Det kan annars finnas risk för att olika huvudmän, framför allt mindre sådana,

avstår från att anordna möjligheterna för en elev att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, för det fall att det kan bli oförutsedda, höga kostnader för huvudmannen.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton
VD

Gudrun Rendling
förbundsjurist